

Farklı Branş Öğretmenlerinin Akademik İyimserlikleri ile Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi¹

The Analysis of the Academic Optimism of Different Branches Teachers and Their Vocational Self-esteems

Hülya Katanalp BİROĞUL, Özel Düzce Kültür Fen Lisesi, hulya_katanalp@hotmail.com
Mehmet Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi, edeniz@yildiz.edu.tr

ÖZ. Bu araştırmanın amacı farklı branş öğretmenlerinin akademik iyimserlik ve mesleki benlik saygılarının incelenmesidir. Araştırma verileri Akademik İyimserlik Ölçeği ve Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; Kocaeli Merkez ve ilçelerinde bulunan toplam 16 ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çalışan 303 öğretmenden oluşmaktadır. Verilerin analizinde değişkenlere bağlı olarak t-testi, tek yönlü varyans analizi, Tukey testi ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Mesleki Benlik Saygısı, Akademik İyimserlik, Güven, Kolektif Yeterlik, Akademik Vurgu

ABSTRACT. The purpose of this study to analysis of the academic optimism of different branches teachers and their vocational self-esteems. Research data were collected using academic optimism scale and vocational self-esteem scale. In addition, the personal information form which prepared by researchers was used, 303 teachers who are working in total of 16 secondary school located in center of Kocaeli, became a member of research group. T-Test, One-way analysis of variance, Tukey test and correlation techniques are used depending on variables.

Keywords: Vocational Self-Esteems, Academic Optimism, Trust, Collective Competency, Academic Emphasis

SUMMARY

Purpose and Significance: The aim of this study is to determine whether significant differentiate between professional self-esteem and academic optimism of different subject teachers by variables of age, gender, major, graduation status, professional seniority, type of school, the average number of students in given class lessons, satisfaction of work environment and appreciation from top management. It is hoped that this research will contribute to the literature by examining the relationship between professional self-esteem and academic optimism of different subject teachers with gender, seniority, type of school, education, appreciation.

Methodology: This research has been made in accordance with the relational model of general screening model. Screening Model is a research method which shows as it was in the past or currently have a situation. Events of the Research define as it is, and in their case. The existence of exchange between two or more variables is done by general research model of relational model.

Results: According to research results, in terms of their gender and educational level, average of academic optimism subscale scores and professional self-esteem mean scores significantly progressed ($p>.05$). Variable in terms of seniority of teachers, professional self-esteem mean scores ($F=1.378$, $p>.05$), collective competence of academic optimism subscale and confidence in the sub-dimensions ($F=1.526$, $p>.05$; $F=1.522$, $p>.05$) did not significantly progress but academic emphasis on the lower size significantly improved ($F=2.560$, $p<.05$).

Discussion and Conclusions: Variable in terms of school type and school environment; lower level of collective competence of academic optimism subscale, trust and dimension of academic emphasis and professional self-esteem significantly progressed in favor of secondary school teachers ($p<.01$). Academic average of optimism subscale scores and professional self-esteem of Teachers who appreciate the top positively increased compared to others ($p<.01$). To see appreciate from top, positively effects on teachers lower level of collective competence of academic optimism subscale, confidence and academic emphasis levels.

¹ Bu çalışma Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Toplumda değer verilen bir meslek olan öğretmenlik, yeniliğe ve değişime açıktır. Öğretmenler süreç içerisinde mesleğin gereklilikleri dışında toplumdaki değişim ve gelişimleri de takip eder. Bunu mesleği ile bütünleştirir. Öğretmenler bir kurumun yapı taşlarıdır. Benlik saygılarını oluşturmaları önemlidir. Kendi benlik yapısını bilen öğretmenler benlik saygılarını oluşturur. Meslek tercihini bu şekilde yapar. Öğretmenlik, akademik iyimserlik, mesleki benlik saygısı arasındaki etkileşime dair ilişkisel bir model kurmayı hedefleyen bu araştırma, öğretmenlerin mesleklerini daha etkin bir şekilde yürütmelerine destek sağlamak üzere yapılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki benlik saygılarını oluşturabilmesi için benlik kavramını bilmeleri gerekir. Benlik geniş bir kavramsal çember içerisinde, hiyerarşik olarak düzenlenmiş pek çok yapıyı içinde barındırır. Benlik bir kişinin bütün kişiliği olmayıp bütün kişiliğinin bir parçası veya bölümüdür (Rosenberg, 1979). Benlik egodan daha geniş çerçeveli bir yapı olup kişiliğin hem bilinçli hem de bilinçsiz yanını oluşturur (Aktaran: Korkmaz, 1996). Benlik kavramı, benlik bilinci veya benlik algısı kendimizle ilgili bütün düşünceler, algılar, duygular ve değerlendirmelerin tümünün etkileşiminden doğan genel bir algı biçimidir (Arslan, 2008). Ego; düşünme, algılama, muhakeme gibi bilişsel süreçleri içerir ve ego, benliğin sadece bir parçasıdır. Benlik egodan daha geniş çerçeveli bir yapı olup kişiliğin hem bilinçli hem de bilinçsiz yanını oluşturur (Aktaran: Korkmaz, 1996). Böylelikle ortaya çıkan benlik, bireyin çevresiyle ilişki kurmayı öğrenmesi sırasında gelişmiş olur (Özyürek, 2005). Bunun sonucunda da sosyal etkileşimlerin bir ürünü olan benlik saygısı oluşur (Pişkin, 1996). Cashwell (1995), benlik saygısı yüksek olan bireylerin kendilerini değerli olarak algıladıklarını, benlik saygısı düşük olan bireylerin ise, kendilerini reddettikleri, küçük gördükleri ve kendilerinden memnun olmadıklarını belirtmiştir (Akt. Lían, 2008). Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından ortaya çıkan beğeni durumu olarak tanımlanır (Yörükoğlu, 1989). Benlik, benlik algısının bir ürünü olduğundan; benlik, benlik algısından daha çok motive edicidir (Gottfredson, 1985). Benlik kavramının çarpıtıldığı durumlarda benlik saygısı da gerçekliğini ve etkisini kaybeder (Yörükoğlu, 1989). Farklı deneyimler doğrultusunda yapılan benlik saygısı, iç ve dış uyaranların yoğun etkisi altında fiziksel ve ruhsal boyutlarda pek çok etkilere neden olmakla birlikte ve bunların devamında sağlıklı ilişkili davranışlarımıza da yön verebilmektedir (Esenay, 2002; Veselskal ve ark., 2009; Yaratana ve Yucesoylu, 2010).

Bununla birlikte meslek de kişinin yaşama tutunmasını ve benlik saygısını oluşturmasını da sağlar. Meslek alanındaki doyum kişinin ruhunu da tatmin eder. Meslek seçimi, bireyin hayatı boyunca yaptığı seçimler arasında çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü birey mesleğini seçerken bir bakıma gelecekteki yaşamını da belirleyip oluşturmaktadır. Ayrıca meslek seçimi, bireyin kiminle evleneceğini, dünya görüşünü, günlük yaşam biçimini ve alışkanlıklarını belli bir şekle sokan etkilere de sahiptir (Kuzgun, 2000). Her birey, meslek seçerken kendi özelliklerine, benlik yapısına dikkat etmek durumundadır. Çünkü bireyin kendisine açık meslekleri farklı yönleriyle değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesi gereklidir (Kuzgun, 1983). Mesleki benlik, bireyin tercih ettiği mesleğine ilişkin geliştirdiği değerlilik yargısı olarak adlandırılır. Mesleki benlik saygısı, bireyin kendi mesleğini ne kadar önemli ve değerli gördüğünün yanında, bireyin mesleki uyumunun ve doyumunun bir ön koşulu olarak da kabul edilebilir (Arıca, 1999). Benlik yapısıyla uyumlu bir meslek, bireyin benliğini kuvvetlendirirken, benlik yapısıyla uyumlu olmayan bir meslek birey için olumsuz sonuçlar yaratabilmektedir. Aynı şekilde, benliği ile uyumlu bir mesleğe sahip olan bireylerin daha başarılı ve verimli olmaları beklenirken, benliği ile uyumsuz mesleğe sahip olan bireylerin çatışma ve doyumсузлук yaşama ihtimalleri oldukça yüksektir (Arıca ve Dilmaç, 2003).

Akademik iyimserlik ise; akademik başarının önemli olduğu, öğrencilerin başarıya kapasitesine sahip oldukları ve buna ilişkin öğrenci ve velilerle işbirliği yapabileceklerine ilişkin öğretim elemanları arasında paylaşılan bir inançtır (McGuigan ve Hoy, 2006). Öğretmenin yeterlik duygusu, öğrenci ve velilere ilişkin güven duygusu ile öğrenciler için olumlu ve iddialı bir öğrenme ortamı yaratmaya odaklanma, öğretmenin akademik iyimserliğini oluşturur (Hoy, Hoy ve Kurz, 2008).

İyimserler, sonuçlara olabildiğince olumlu bir bakış açısıyla bakarlar. Bu nedenle amaçlarına ulaşabilmek için daha fazla çaba sarf ederler (Carver & Scheier, 1998). Akademik iyimserlik bir öğretmenin, bilimsel bilgiye ve bilimsel öğrenmeye vurgu yaparak, aileler ve öğrencilerin süreç içerisinde işbirliği yapmaları gerektiğine inanarak, zorlukların üstesinden gelmede ve başarısızlık karşısında tepki vermede kendi kapasitesine inanarak, öğrencilerin akademik performansında değişiklik yapabileceği konusundaki pozitif inançlarıdır (Hoy, Hoy ve Kurz, 2008). Akademik iyimserlik, öğretmen yeterliği, güven duygusu ve akademik önem inancından oluşan genel bir yapıdır (Smith ve Hoy, 2007). Akademik iyimserlik alt boyutları olan güven, kolektif yeterlik, akademik vurgu kavramlarının ayrıntılarıyla verildiği bu çalışmayla okul iklimin pozitif yönde değişeceği umulmaktadır. Çünkü Öğretmenlerin akademik vurgu inancı, akademik başarı ile doğru orantılı öğretmen tutum ve davranışlarını tanımlar (Yalçın, 2013).

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Tarama Modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi durumları içinde ve var olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. İki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığı ve/veya derecesini araştıran genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılır (Karasar, 2011).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu Kocaeli merkez il ve ilçelerinden seçilen ortaokul ve ortaöğretimde görev yapan farklı branş öğretmenlerinden tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Evrenin bütününe ulaşmak mümkün olmayacağından, tanımlanan evren içinde gönüllü olarak katılan farklı branş dallarındaki 303 öğretmen örnekleme oluşturmuştur. Örnekleme grubundaki öğretmenlerin branş, cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre dağılımı tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Örnekleme grubundaki öğretmenlerin Branş, Cinsiyet ve Kıdem Değişkenlerine Göre Dağılımı*

Branş			Kıdem					Total	
			1-3	4-5	6-10	11-15	16-20		20ve üzeri
Coğrafya	Cinsiyet	kadın	1	0	1	1	0	3	6
		erkek	0	1	1	2	3	4	11
	Toplam		1	1	2	3	3	7	17
İngilizce	Cinsiyet	kadın	3	5	9	10	2	3	32
		erkek	0	0	3	3	1	0	7
	Toplam		3	5	12	13	3	3	39
Din kültürü	Cinsiyet	kadın	2	3	2	0	0	0	7
		erkek	1	3	0	1	4	5	14
	Toplam		3	6	2	1	4	5	21
Türk edebiyatı	Cinsiyet	kadın	3	4	7	5	8	8	35
		erkek	0	0	4	4	2	7	17
	Toplam		3	4	11	9	10	15	52
Matematik	Cinsiyet	kadın	3	0	4	4	3	1	15
		erkek	3	1	3	9	6	4	26
	Toplam		6	1	7	13	9	5	41
Kimya	Cinsiyet	kadın			1	1	2	3	7
		erkek			0	0	1	9	10
	Toplam				1	1	3	12	17
Biyoloji	Cinsiyet	kadın	4	1		1	4	5	15
		erkek	1	0		1	1	3	6
	Toplam		5	1		2	5	8	21
Tarih	Cinsiyet	kadın	1		2	0	4	0	7
		erkek	0		2	1	3	4	10
	Toplam		1		4	1	7	4	17

Tablo 1'in devamı

Branş			Kıdem					Total	
			1-3	4-5	6-10	11-15	16-20		20ve üzeri
Felsefe	Cinsiyet	kadın	1			0	1	3	5
		erkek	0			1	2	1	4
	Toplam		1			1	3	4	9
Müzik	Cinsiyet	kadın			0		1	1	2
		erkek			1		0	0	1
	Toplam				1	1	1	3	
Beden eğitimi	Cinsiyet	kadın			1		1	0	2
		erkek			1		1	2	4
	Toplam				2	2	2	6	
Rehberlik	Cinsiyet	kadın		1	2	0	1		4
		erkek		0	0	2	0		2
	Toplam			1	2	2	1		6
Fizik	Cinsiyet	kadın		0		0	2	2	4
		erkek		2		2	1	4	9
	Toplam			2		2	3	6	13
Almanca	Cinsiyet	kadın	1			1		2	4
		erkek	1			0		0	1
	Toplam		2			1		2	5
Bilişim teknolojileri	Cinsiyet	kadın		1	1	2			4
		erkek		1	5	1			7
	Toplam			2	6	3			11
Fen ve teknoloji	Cinsiyet	kadın		1	1	1	1	1	5
		erkek		0	0	0	0	1	1
	Toplam			1	1	1	1	2	6
Sosyal bilgiler	Cinsiyet	kadın	1		0		1	0	2
		erkek	0		1		0	1	2
	Toplam		1		1		1	1	4
Türkçe	Cinsiyet	kadın	1		2				3
		erkek	0		1				1
	Toplam		1		3				4
Muhasebe	Cinsiyet	kadın	1				2	0	3
		erkek	0				1	1	2

	Toplam		1		3		1		5
Büro yönetimi	Cinsiyet	kadın		1	0		0		1
		erkek		0	1		2		3
	Toplam		1	1		2		4	
Görsel sanatlar	Cinsiyet	kadın		2					2
	Toplam			2					2

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri kişisel bilgi formu, akademik iyimserlik ölçeği ve mesleki benlik saygısı ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Her bir ölçeğin başında soruların nasıl cevaplandırılacağı yönerge ile belirtilmiştir. Hazırlanan formlar ve ölçekler deneklere elden verilerek gönüllülük esasıyla katılan çalışanlardan yanıtları yine elden geri alınmıştır. Eksik doldurulan ölçeklerin verileri çıkartılmış ve sonuçta 303 öğretmenin sunduğu veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Akademik iyimserlik ölçeği okul formu, üç bölümden oluşmaktadır: Kolektif yeterlilik, güven ve akademik vurgu alt boyutlarından oluşmaktadır. Akademik vurgu likert şeklinde .83 cronbach alpha değeridir (Hoy, Tarter, & Kottkamp, 1991; Hoy & Miskel, 2005). Kolektif yeterlik .91 cronbach alpha değeridir (Goodard, Hoy, & Woolfolk, 2000). Aileler ve öğrencilerin okula güveni de likert şeklindedir. .94 cronbach alpha değeridir (Hoy & Tschannen-Moran, 2003). Araştırmanın akademik iyimserlik ölçeği pilot uygulaması 2011-2012 eğitim- öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında gerçekleştirilmiştir. Elazığ il merkezinde görev yapan 242 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır (Kerimgil Çelik, 2013). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında bulunan sonuçlarda; ölçeğin faktörlerinin birbirleri ile ilişkisi ise kolektif yeterliğin güven ile ilişki katsayısı istatistiksel anlamlılık düzeyinde .60, akademik vurgu ile ilişkisi .58, güven ile akademik vurgu faktörünün ilişki katsayısı .67 bulunmuştur. Bu durumda ölçeğin alt boyutlarının tutarlılık gösterdiği yönündedir.

Arıcağ (1999) tarafından geliştirilen Mesleki Benlik Saygısı (Vocational Self Esteem) Ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır. Arıcağ'ın çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,93; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0,90 bulunmuştur (n=92, p<1). Ölçeğin kapsam geçerliliği 9 farklı üniversiteden 34 uzmanın görüşü ile sağlanmıştır. Uzman grubunun %75'inin kabul ettiği maddeler ölçeğe alınmış, diğerleri ise ölçekten çıkartılmıştır. Yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Arıcağ Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği; bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden 17 yaş ve üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacıyla uygulanabilmektedir. Bu çalışmada Arıcağ Mesleki Benlik Saygısı Ölçeğinin güvenilirliğine ilişkin yapılan çalışmada Cronbach alfa değeri %93,2 bulunmuştur. Ölçek yüksek derecede güvenilir kabul edilmektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde değişkenlere bağlı olarak t-testi, tek yönlü varyans analizi, Tukey testi ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın problem ve alt problemlerine göre düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. 1-2-3-4-7-8-9-10-11-12 soruların araştırmasında t testi uygulanmış, 5-6-7 soruların araştırmasında varyans analizi uygulanmış ve LSD testi yapılmıştır. Bu sorulara ait sonuçlar tablolar üzerinde gösterilmiştir.

1. Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre akademik iyimserlik puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 2. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Akademik İyimserlik Alt Boyutlarına Ait t Testi Sonuçları

Akademik İyimserlik Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
	Kadın	165	18.02	3.16		

Kolektif Yeterlik	Erkek	138	17.78	2.91	.671	.50
Güven	Kadın	165	21.47	3.64	-1.711	.08
	Erkek	138	22.24	4.13		
Akademik Vurgu	Kadın	165	20.16	4.05	-.659	.51
	Erkek	138	20.45	3.67		

Tablo 2’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkeni açısından öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

2. Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mesleki Benlik Saygısı Puan Ortalamalarına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Mesleki Benlik Saygısı	Kadın	165	117.87	16.80	1.314	.19
	Erkek	138	115.17	18.66		

Tablo 3 incelendiğinde cinsiyet değişkeni açısından öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

3. Öğretmenlerin mezuniyet durumu değişkenine göre akademik iyimserlik puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre Akademik İyimserlik Alt Boyutlarına Ait t Testi Sonuçları

Akademik İyimserlik Alt Boyutlar	Mezuniyet Durumu	N	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Kolektif Yeterlik	Lisans	249	18.02	3.00	1.249	.21
	Lisansüstü	54	17.42	3.23		
Güven	Lisans	249	21.86	3.88	.404	.68
	Lisansüstü	54	21.62	3.93		
Akademik Vurgu	Lisans	249	20.50	3.77	1.845	.06
	Lisansüstü	54	19.35	4.22		

Tablo 4’de görüldüğü gibi mezuniyet durumu değişkeni açısından öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>.05$).

4. Öğretmenlerin mezuniyet durumu değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 5. Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre Mesleki Benlik Saygısı Puan Ortalamalarına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Mezuniyet Durumu	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Mesleki Benlik Saygısı	Lisans	249	116.81	17.77	.351	.72
	Lisansüstü	54	115.88	17.46		

Tablo 5 incelendiğinde mezuniyet durumu değişkeni açısından öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$).

5. Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre akademik iyimserlik puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 6. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Akademik İyimserlik Alt Boyutlarına Ait Varyans Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	F	LSD Testi Sonuçları
Kolektif Yeterlik	1-5 yıl	52	17.65	3.13	1.526	-
	6-10 yıl	57	18.63	3.32		
	11-15	54	17.98	3.05		
	16-20	60	17.30	2.87		
	21 ve üzeri	80	18.00	2.86		
Güven	1-5 yıl	52	21.15	3.38	1.522	-
	6-10 yıl	57	22.22	3.96		
	11-15	54	21.87	3.77		
	16-20	60	21.15	4.43		
	21 ve üzeri	80	22.45	3.72		
Akademik Vurgu	1-5 yıl	52	19.17	4.69	2.560*	5-1, 5-4
	6-10 yıl	57	20.52	3.37		
	11-15	54	20.50	4.50		
	16-20	60	19.71	3.37		
	21 ve üzeri	80	21.16	3.35		

* $p<.05$

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından akademik iyimserlik alt boyutlarından kolektif yeterlik ve güven alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşma gözlenmezken ($F=1.526$, $p>.05$; $F=1.522$, $p>.05$), akademik vurgu alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma ($F=2.560$, $p<.05$) gözlenmiştir. Tablo 6'da görüldüğü gibi 21 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin akademik vurgu puan ortalamaları 16-20 ve 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

6. Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 7. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Mesleki Benlik Saygılarına Ait Varyans Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	F	LSD Testi Sonuçları
Mesleki Benlik Saygısı	1-5 yıl	52	120.67	16.60	1.378	-
	6-10 yıl	57	118.33	18.91		
	11-15	54	114.77	17.82		
	16-20	60	116.65	17.45		
	21 ve üzeri	80	114.08	17.41		

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından mesleki benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmamıştır ($F=1.378$, $p>.05$).

7. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü değişkenine göre akademik iyimserlik puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 8. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkenine Göre Akademik İyimserlik Alt Boyutlarına Ait t Testi Sonuçları

Akademik İyimserlik Alt Boyutlar	Okul Türü	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Kolektif Yeterlik	Ortaokul	51	19.92	2.80	5.548	.00**
	Lise	252	17.51	2.93		
Güven	Ortaokul	51	22.92	4.05	2.136	.03*
	Lise	252	21.60	3.82		
Akademik Vurgu	Ortaokul	51	22.19	3.38	4.281	.00**
	Lise	252	19.91	3.86		

* $p<.05$, ** $p<.01$

Tablo 8'de görüldüğü gibi görev yapılan okul türü değişkeni açısından akademik iyimserlik alt boyutları kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu boyutlarında ortaokul öğretmenleri lehine anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmuştur. Ortaokul öğretmenlerinin kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu puan ortalamaları lise öğretmenlerinden yüksektir.

8. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 9. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkenine Göre Mesleki Benlik Saygısına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Okul Türü	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Mesleki Benlik Saygısı	Ortaokul	51	121.23	17.62	2.039	.04*
	Lise	252	115.71	17.60		

* $p<.05$

Tablo 9 incelendiğinde görev yapılan okul türü değişkeni açısından öğretmenlerin mesleki benlik saygıları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları lise öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir.

9. Öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet duyma değişkenine göre akademik iyimserlik puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 1. Öğretmenlerin Okul Ortamından Memnuniyet Duyma Değişkenine Göre Akademik İyimserlik Alt Boyutlarına Ait t Testi Sonuçları

Akademik İyimserlik Alt Boyutlar	Memnuniyet	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Kolektif Yeterlik	Evet	226	18.43	2.96	5.425	.00**
	Hayır	77	16.40	2.79		
Güven	Evet	226	22.53	3.70	5.747	.00**
	Hayır	77	19.74	3.67		
Akademik Vurgu	Evet	226	20.98	3.68	5.454	.00**
	Hayır	77	18.28	3.76		

** $p<.01$

Tablo 10'da görüldüğü gibi öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet duyma değişkenine göre akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.01$). Okul ortamından memnuniyet duyan öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu puan ortalamaları memnun olmayan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

10. Öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet duyma değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 2. Öğretmenlerin Okul Ortamından Memnuniyet Duyma Değişkenine Göre Mesleki Benlik Saygısına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Memnuniyet	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Mesleki Benlik Saygısı	Evet	226	118.98	16.49	3.728	.00**
	Hayır	77	109.79	19.37		

** $p<.01$

Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet duyma değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<.01$). Okul ortamından memnuniyet duyan öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları memnun olmayan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

11. Öğretmenlerin üstlerinden takdir görme değişkenine göre akademik iyimserlik puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3. Öğretmenlerin Üstlerinden Takdir Görme Değişkenine Göre Akademik İyimserlik Alt Boyutlarına Ait t Testi Sonuçları

Akademik İyimserlik Alt Boyutlar	Üstlerinden Takdir Görme	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Kolektif Yeterlik	Evet	196	18.32	2.88	3.112	.00**
	Hayır	107	17.16	3.20		
Güven	Evet	196	22.59	3.70	4.766	.00**
	Hayır	107	20.42	3.83		
Akademik Vurgu	Evet	196	20.87	3.84	3.590	.00**
	Hayır	107	19.24	3.73		

** $p<.01$

Tablo 12 incelendiğinde üstlerinden takdir gördüğünü ifade eden öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamalarının takdir görmediğini ifade eden öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p<.01$). Üstlerinden takdir görmek öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu düzeyleri üzerinde olumlu etki yarattığı söylenebilir.

12. Öğretmenlerin üstlerinden takdir görme değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4. Öğretmenlerin Üstlerinden Takdir Görme Değişkenine Göre Mesleki Benlik Saygısına Ait t Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Üstlerinden Takdir Görme	n	\bar{X}	Ss	t Değeri	p Değeri
Mesleki Benlik Saygısı	Evet	196	119.31	17.15	3.591	.00**
	Hayır	107	111.75	17.70		

** $p<.01$

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin üstlerinden takdir görme değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<.01$). Üstlerinden takdir gören öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları takdir görmediğini söyleyen öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Farklı branş öğretmenlerinin akademik iyimserlikleri ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmanın bu bölümünde, problem ve hipotezler doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılmış ve araştırmanın kuramsal temeli çerçevesinde bu bulguların daha önce yapılmış benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırmalarına, çıkarımlara ve gelecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın örneklemini Kocaeli ili ve merkez ilçelerinde bulunan ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 303 öğretmenden oluşur. Araştırmanın bulguları ele alındığında;

Cinsiyet değişkeni açısından; öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamaları ve mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>.05$). Araştırmamız 165 kadın, 138 erkek öğretmen üzerinde yapılmıştır. Bulgular sonucunda cinsiyetin öğretmenlerin kolektif yeterlikleri, akademik vurguları ve güven inancı üzerinde etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda cinsiyetin öğretmenin mesleki benlik saygısını oluşturmada bir etkisinin olmadığı ortaya konmuştur. Türkiye’de akademik iyimserlik ile ilgili ilk çalışmayı yapan Çoban (2010), ise “okulların akademik iyimserliği ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişkiyi” inceleyen araştırmasında erkek öğretmenlerin okullarına ilişkin akademik iyimserliklerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Çoban’ın yaptığı araştırmada cinsiyet değişkeni açısından erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre akademik iyimserlikleri daha yüksek çıkmasına rağmen yaptığımız araştırmalarda kadın ve erkek öğretmenlerin akademik iyimserliklerinde anlamlı düzeyde farklılaşma görülmemiştir. Bunun nedeni, zaman geçtikçe kadınların da iş hayatına aktif olarak girmesi ve öğretmenlik mesleğinin en az erkek öğretmenler kadar değerli bulunması olabilir.

Tekirgöl (2011) de, İstanbul’da farklı sektörlerde faaliyet gösteren özel işletmelerde görevli beyaz yakalı çalışanların demografik farklılıkları, mesleki özellikleri, mesleklerini seçme biçimleri, algılanan çalışma koşulları gibi bazı değişkenlerle mesleki benlik saygısı, iş tatmini ve yaşam mutluluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığı, ayrıca mesleki benlik saygısı, iş tatmini ve yaşam mutluluğu değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığını 268 çalışan üzerinde araştırmış ve araştırma sonucunda çalışanların mesleki benlik saygısı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur.

Mezuniyet durumu değişkeni açısından; öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamaları ve mesleki benlik saygısı puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Araştırmada öğretmenlerin 249’u lisans, 54’ü lisansüstü eğitime

sahiptir. Öğretmenlerin lisans veya lisansüstü eğitim görmelerinin kolektif yeterlik, akademik vurgu ve güven inancı üzerinde etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Mezuniyet durumunun mesleki benlik saygısının oluşumunda da etkili olmadığı bulgularla ortaya konulmuştur. Bu da gösteriyor ki lisansüstü eğitim öğretmenler üzerinde etki sağlayamamış. Lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin akademik iyimserliği ve mesleki benlik saygısının yüksek çıkması beklenirken farklılaşma olmaması alınan eğitimin ve programın yetersiz olduğunu düşündürebilir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından; akademik iyimserlik alt boyutlarından kolektif yeterlik ve güven alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşma gözlenmezken ($F=1.526$, $p>.05$; $F=1.522$, $p>.05$), akademik vurgu alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma ($F=2.560$, $p<.05$) gözlenmiştir. Tablo 6'da görüldüğü gibi 21 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin akademik vurgu puan ortalamaları 16-20 ve 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Çoban (2010), yaptığı çalışmada akademik iyimserliğin alt boyutlarında, 21 yıldan fazla okula hizmet vermiş öğretmenlerin öğrencilerine ve velilerine daha çok güvendiklerini ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından mesleki benlik saygısı puan ortalamaları arasında ise anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmamıştır ($F=1.378$, $p>.05$). Mesleki benlik saygısı, bireyin kendi mesleğini ne kadar önemli ve değerli gördüğünü ortaya koyar (Arıca ve Dilmaç, 2003, s.1-2). Mesleki benlik saygısının önemli ve değerli görülüp görülmemesinde kıdem etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda 1-5 yıl arası 52, 6-10 arası 57, 11-15 yıl arası 54, 16-20 yıl arası 60, 21 yıl ve üzeri çalışan 80 öğretmen bulunmaktadır. Çalışma yılı arttıkça akademik vurgu da artmaktadır. Öğretmenlerin akademik başarıya gücü kıdem ile birlikte artış göstermektedir. Gündem (2009), araştırmasında, ilköğretim okulu öğretmenlerinin motivasyon, mesleki benlik saygısı ve mesleğe yönelik yetkinlik duygusu algıları arasındaki etkileşimi incelemiş ve araştırma sonunda mesleki benlik saygısının kıdem değişkenine göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Tekirgöl (2011), araştırmasında mesleki benlik saygısı ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Mesleki kıdem arttıkça öğretmenin mesleki benlik saygısının da artması beklenir. Çünkü öğretmen çalıştığı her yıl değişir, gelişir ve mesleğinde olgunlaşır. Araştırmamızda mesleki kıdem değişkeni açısından mesleki benlik saygısında farklılaşma olmaması öğretmenlerin benlik yapılarına uygun mesleği tercih etmediklerini düşündürebilir. Toplumda kabul gören bir meslek olan öğretmenlik bireyin beklentisini karşılamadığında zaman içerisinde birey mesleğinden uzaklaşabilir.

Görev yapılan okul türü değişkeni açısından; akademik iyimserlik alt boyutları kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu boyutlarında ortaokul öğretmenleri lehine anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmuştur. Ortaokul öğretmenlerinin kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu puan ortalamaları lise öğretmenlerinden yüksektir. Genel olarak iyimser öğretmenler kendileri, öğrencileri, velileri ve müfredat hakkında pozitif tutum ve düşünceye sahiptirler (Kurz, 2006: 9). Çoban (2010), ise araştırmasında akademik iyimserliğin alt boyutlarında, ilköğretim okulu öğretmenlerinin, ortaöğretim okulu öğretmenlerine göre kendilerini daha yeterli hissettikleri ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim okulu öğretmenlerine göre öğrencilere ve velilere daha çok güvendikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun sebebi ortaokul öğrencilerinin yaş grubu olabilir. Öğretmenler yaş grubu küçük olduğu için daha fedakar ve pozitif düşünceye sahip olmuş olabilir.

Yalçın (2013), "ilköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile stres, psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik algıları arasındaki ilişki" adlı araştırmasında öğretmenlerin mesleki tükenmişlik, psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik algılarının branş değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ve buna göre, sınıf öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik düzeylerinin branş öğretmenlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varmıştır.

Aynı zamanda okul türü değişkeni açısından öğretmenlerin mesleki benlik saygıları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Ortaokul öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları lise öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Bu durum ortaokul öğretmenlerinin benlik yapısına uygun meslek tercih ettiklerini düşündürebilir. Araştırmamızda 51 ortaokul, 252 ortaöğretim öğretmeni bulunmaktadır.

Öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet duyma değişkenine göre akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.01$). Okul ortamından memnuniyet duyan öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu puan ortalamaları memnun olmayan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir. Hoy ve diğerlerine (2006) göre bir okulun akademik iyimserliği, kolektif yeterlik, güven ve akademik önemi birleştirerek güçlü ve motive eden bir sinerjiye dönüştürmekte ve akademik hedeflere ulaşmayı sağlamaktadır.

Öğretmenlerin okul ortamından memnuniyet duyma değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<.01$). Okul ortamından memnuniyet duyan öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları memnun olmayan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir. Araştırmamızda 226 öğretmenin bulunduğu okul ortamından memnun iken, 77 öğretmen bulunduğu okuldan memnun olmadığı ortaya konulmuştur. Bununla birlikte araştırmalar meslek değerlerinin iş ortamından beklentiler olarak tanımlanan iş değerlerinden daha temel olduğunu göstermektedir (Kuzgun, 2009a). Yaptığımız araştırmada görülüyor ki okul ortamından memnuniyet duyma durumu akademik iyimserlik ve mesleki benlik saygısını etkilemektedir. Okulda aidiyet duygusu oluşturma öğretmen ile birlikte öğrencinin de başarısını arttırabilir. Öğretmen memnun olduğu kuruma isteyerek gider ve mesleğinin gerekliliklerine seveerek yerine getirebilir. Okul ortamından memnun olmayan öğretmenler ise mesleğinden uzaklaşıp kurum ve öğrenci başarısını bir süre sonra önemsememeye başlayabilir. Bu durum ise kurum, öğretmen ve öğrenci için olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Üstlerinden takdir gördüğünü ifade eden öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları puan ortalamalarının, takdir görmediğini ifade eden öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p<.01$). Üstlerinden takdir görmek öğretmenlerin akademik iyimserlik alt boyutları kolektif yeterlik, güven ve akademik vurgu düzeyleri üzerinde olumlu etki yarattığı söylenebilir.

Bununla birlikte öğretmenlerin üstlerinden takdir görme değişkenine göre mesleki benlik saygısı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<.01$). Üstlerinden takdir gören öğretmenlerin mesleki benlik saygısı puan ortalamaları takdir görmediğini söyleyen öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir. Araştırmamızda 196 öğretmenin üstlerinden takdir gördüğü, 107 kişinin ise üstlerinden takdir görmediği ortaya konmuştur. Öğretmenlerin üstlerinden takdir görme ihtiyacı karşılandığında akademik iyimserliğin ve mesleki benlik saygılarının arttığı görülmüştür. Öğretmenin gösterdiği başarı ve başarısızlık sonucu öğretmenin yanında destek olduğunu gösteren bir yöneticinin olması öğretmeni güvende hissettirir. Bu durum öğretmenin benliğini etkiler pozitif duygulara bürünmesini sağlayabilir. Başarılı durumlarda ödüllendirmelerin yapılması öğretmenin farkındalığını arttırabilir. Böylelikle akademik iyimserlik daha yüksek olabilir. Lisansüstü eğitim programlarının içeriği ve işleniş mesleki benlik saygısını ve akademik iyimserliği arttıracak şekilde değiştirilebilir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre seminer ve sempozyumlara katılması teşvik edilebilir. Okul ortamında öğretmeni huzursuz edecek tutum ve davranışlar ortadan kaldırılabilir. Okul müdürlerinin öğretmene yönelik tutum ve davranışları gözden geçirilebilir. Olumlu pekiştireçler verilerek öğretmenler güdülenebilir. Eğitim ve öğretim planlamalarının bireylerin mesleki benlik saygılarını ve akademik iyimserliklerini arttırıcı seviyede yapılması düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Arıcak, T. ve Dilmaç, B. (2003). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Bir Takım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1): 1-8.
- Arıcak, O.T. (1999). Öğretmen adaylarının benlik algısı ve mesleki benlik algılarının geliştirilmesine yönelik bir grupta psikolojik danışma uygulaması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11:11-22
- Arıcak, O. T. (1999). Grupta Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, E. (2008). Öğretmen Adayları için Eğitim Bilimleri, İrem Yayıncılık, Ankara.

- Carver, C. S. & Scheier, M.F. (1998). On the self-regulation of behavior. New York: Cambridge University Press
- Çoban, D. (2010). *Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki*. Bilim uzmanlığı tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Esenay, F.I. (2002). Üniversite öğrencilerinde Sağlık davranışlarının Sosyal destek ve Benlik Saygısı ile ilişkisinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Goddard, R. D., Sweetland, S. R. & Hoy, W. K. (2000). *Academic Emphasis of Urban Elementary Schools and Student Achievement: A Multi-Level Analysis*. Educational Administration Quarterly, 36, 683-702.
- Gottfredson, L.S. (1981). Circumscription and Compromise: A Developmental Theory of Occupational Aspirations. *Journal of Counseling Psychology*, 28 (6), 545-579.
- Gündem, F.Z. (2009). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Motivasyon, Mesleki Benlik Saygısı ve Mesleğe Yönelik Yetkinlik Duygusu Algıları Arasındaki Etkileşim*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hoy, A. W., Hoy, W. K., & Kurz, N. M. (2008). Teacher's academic optimism: The development and test of a new construct. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 821-835.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Kottkamp, R. B. (1991). *Open schools / healthy schools: Measuring organizational climate*. Newbury Park: SAGE.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2005). *Education administration: Theory, research and practice*. McGraw Hill International.
- Hoy, W. K., & Tschannen-Moran M. (2000). *A multidisciplinary analysis of the nature, meaning and measurement of trust*. Review of Educational Research, 70, 547-593.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel akademik yayıncılık
- Kerimgil, Ç. S ve Gürol, M. (2013), *Akademik İyimserlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması*, 1. Uluslararası Eğitim Programları Ve Öğretim Kongresi.
- Korkmaz, M. (1996). *Yetişkin Örnekleme İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kurz, N. M. (2006). *The Relationship Between Teacher's Sense of Academic Optimism and Commitment to the Profession*. Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of the Ohio State University
- Kuzgun, Y. (1983). Benlik ve İdeal Benlik Kavramlarının, Tercih Edilen Meslek Kavramlarıyla ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 16: 1-9, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayın
- Lían, T.C. (2008), Family Functioning, Perceived Social Support, Academic Performance and Self-Esteem, *Pertanika J. Soc. Sei. & Hum.* 16(2): 285-299.
- McGuigan, L. & Hoy, W.K. (2006). Principal leadership: creating a culture of academic optimism to improve achievement for all students. *Leadership and Policy in Schools*, 5 (3), 203-29.
- Özyürek, M. (2005). *Bireysel Farklılıkları İnceleme Yaklaşımları*. Ankara, Kök Yayıncılık.
- Pişkin, M (1996). *Self-esteem and locus of control of secondary school children both in England and Turkey*. Doctoral Dissertation University of Leicester, Leicester.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving The Self*. New York: Basic Books.
- Smith, P.A. & Hoy, W.K. (2007). Academic optimism and student achievement in urban elementary schools. *Journal of Educational Administration*, 45 (5), 556-568.
- Tekirgöl, Y.D. (2011). *Çalışanlarda Mesleki Benlik Saygısının İş Tatmini ve Yaşam Mutluluğu ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Veselska1 Z., , Geckova1 A.M., Gajdosova B., Orosova O., Dijk1 JPV., Reijneveld S.A. (2009), Socio-economic differences in self-esteem of adolescents influenced by personality, mental health and social support, *European Journal of Public Health*, Vol. 20, No. 6, 647-652
- Yalçın ,S. (2013). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Stres, Psikolojik Dayanıklılık ve Akademik İyimserlik Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Yaratan H., Yucesoylu R. (2010) Self-esteem, self-concept, self-talk and significant others' statements in fifth grade students: Differences according to gender and school type, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2 ,3506-3518.
- Yörükoğlu, A. (1989). *Gençlik Çağı*. İstanbul: Özgür Yayın-Dağıtım.